

NR. 2

JUNI

SPRÅKLIG SAMLING

1965

6. ÅRGANG

LØSSALG 50 ØRE

GITT UT AV LANDSLAGET FOR SPRÅKLIG SAMLING

Kaare Fostervoll:

Nye signal

Side ②

Kay Olav Winther: om

"Ut i naturen"

Side ④

Lars S. Vikør:

Språk og reklame

Side ④

Reinh. Høydal:

Over til konsolideringslina?

Side ⑥

Noreg - Norge

Av

Torkel Magnusdal

Eg elskar nynorsken, han er meg inderlig kjær. Hører eg noen snakke nedsettande om han, blir eg harm, som ein blir når noen krenker den ein er glad i. Men, underlig nok, det gamle ord «Kjærleik gjør blind» gjelder ikkje meg, for eg ser svakheitene ved nynorsk. Dei mange åra i skolestua har opna auga mine, han er for gammaldags. Av og til prøver eg å seie det til han, men det fell ikkje lett, for eg vil så nødig såre han. Eg seier det gjerne sånn: «Det er med språk som det er med klede, ein må følgje med i utviklinga». Da ser nynorsk langt på meg og seier: «Vil du eg skal bruke make up og sjå ut som gatejente?» «På ingen måte», seier eg, «men du ville bli så mye flottare om du blei litt meir moderne i stil og snitt.» «Eg forstår ikkje kva du meiner», seier han bedrøva. «Du behøver da ikkje å halde på dei gamle formene, former som bare få menneske bruker». «Held eg på gamle former?» «Ja, du gjør, ta deg ein tur rundt i bygdene og lytt til folkemålet, da vil

du fort oppdage at i somme ting har utviklinga løpt frå deg». «Det er det dei seier, dei som **hatar** meg». «Eg hatar deg ikkje, det veit du. Eg elskar deg, og derfor slår eg ring om deg. Men når du bruker t. d. ei form som Noreg, da øydelegg du for deg sjølv, folk vender seg ifrå deg.» «Eg synes Noreg er vakkert, eg.» «Det synes eg og, det høver så godt til høgtidsbruk, men til kvardags heiter det **Norge**, og ein må ikkje slå vrak på namnet sitt.» «Eg ville kjenne meg som ein svikar mot far og mor, som ein syndar mot det fjerde bod, viss eg gav opp namnet Noreg.» «Men i norsk folkemål heiter det **NORGE**, og skal dei to skriftspråka i landet møtas noen gong, må det vere på norsk folkemåls grunn. Det prinsippet har jo også nynorskfolket godtatt. I språkdikusjonar med riksfolk har eg ofte blitt sett til veggs nettopp på det ordet.» «Eg trudde at eg hadde ein viss rett til namnet Noreg,

Over til side ⑨

Kaare Fostervoll :

Nye signal i språkstriden?

II.

Norsk Språknemnd

— ein konservativ garanti eller stillferdig korrekturlesar?

Tanken om nemnd eller akademi til å vake over skriftspråka møtte først motstand mellom målfolk som Inge Krokan, Tarjei Vesaas og andre, medan riksmålsfolk som professorane A. H. Winsnes og Alf Sommerfeldt, Arnulf Øverland o. fl. gav positive svar på spørsmålet: «...det er i den elleve time, om det ikke er for sent», sa Øverland i 1945. Planen vann ikkje fram den gongen, men i 1947 kom Bergens Riksmålsforening og Riksmålsforbundet med framlegg om ei fast nemnd eller eit akademi som m. a. skulle revidere rettskrivinga av 1938. Framlegget vart aktualisert av professor Francis Bull i eit foredrag i januar 1949, og ein månads tid etterpå kunne kyrkjeministeren, statsråd Lars Moen, opplyse at tanken om ei slik nemnd var under drøfting. Men han la til at føresetnaden var ei tilnærming på norsk folkemåls grunn med siktet på språkleg samling.

Den 14. desember 1951

vedtok så Stortinget tilrådinga om Norsk Språknemnd. Berre 19 representantar skilde seg ut, av dei 2 frå arbeidspartiet. Det var særleg mandatet det var usemje om. Men føresetnaden om tilnærming på folkemålsgrunnlaget vart ståande. Det var såleis stø kurs trass i motstanden. Men signalet var nytt.

Språknemnda gjekk straks i gang med å utarbeide ein «læreboknormal» til skolebruk, og i 1957 var framlegget ferdig. Det bygde på resolusjonen frå 1938. I 1959 kom departementet med nye reglar og ordlistar, og Stortinget godkjende med stort fleirtal at denne læreboknormalen skulle gjelde for skoleverket og administrasjonen. Norsk Rikskringkasting var nemnt særskilt. Her skulle læreboknormalen etter framlegg frå Styret leggjast til grunn for målformene i «regelmessige meldinger, framført i mikrofonen av tjenestemenn

ved offentlige eller andre institusjoner». Dette vedtaket gjaldt såleis vermeldingane og.

Det viste seg ne

at ein av funksjonærane i Meteorologisk Institutt, statsmeteorolog Sigurd Jahr Smebye, ikkje tok omsyn til stortingsvedtaket, og den 2. mars 1960 fritok departementet han frå å lese vermeldingar i Kringkastinga.

At dette departementsvedtaket dekkjer realiteten i stortingsvedtaket om målbruken i kringkastinga, kan det ikkje bli reist tvil om. Smebye meinte likevel at departementet ikkje hadde rett til å gje han pålegg om å nytte læreboknormalen, reiste sak mot departementet, og fekk medhald av Oslo byrett ved domar Alf W. Østensen.

Denne domen er eit vendepunkt på mange vis: For tilhøvet mellom ein institusjon og tenestemennene, for retningslinene for målbruken i Kringkastinga og andre statsinstitusjonar, for kompetanseområdet til kringkastingsstyret, for tilhøvet mellom skriftleg og munnleg tenestemål o. a. Domen peika på visse formelle feil ved departementsavgjerda om å frita Smebye, og mange meinte difor at departementet burde ordne den formelle sida av påbodet og så anke saka for å få ei så grundig rettsleg drøfting av spørsmålet som råd var — eventuelt av Högsterett.

Departementet valte

ein annan veg. Det godtok byrettsdomen og oppnemnde ein særskild komité utanom Norsk Språknemnd til å drøfte spørsmålet om «fred og forlik i språkstriden», som det heitte ein gong.

Mandatet for denne språknemnda var m. a. å vurdere om og i tilfelle korleis Norsk Språknemnd, eventuelt utbygd til eit norsk språkakademi, kan få tilslutting frå alle som er interessert i å verne og auke rikdomen i norsk språk — og

om det bør gjeve nye lovreglar for administrasjon, skole og kringkasting på det språklege område og i tilfelle koma med framlegg til ny lov eller nye lovreglar i lover som no gjeld.

Det er verken grunn til eller rett å prøve seg med spekulasjonar eller rád på førehand når det gjeld resultatet av arbeidet i denne komitéen. Derimot er det vel lov å peike på at sjølvé mandatet tyder på front-endring i målstriden, fastlåsing av to språk med nye lovreglar, eit akademi som stiller Riksmålsforbundet til freds, nye reglar for Kringkastinga o.s.b. Dette er nye signal — eit fredsdiktat som må føre til at ny-norsken må gje opp viktige og rettkomne posisjonar.

Når komiteen skal finne

ei løysing som fører til at Norsk Språknemnd blir godkjend av alle, da må dei nok sløyfe føresetningen i mandatet om å bygge framtidsmålet på norsk folkemåls grunn. No finst det truleg nokre filologiske eminensar som ikkje vil forstå og heller ikkje godkjenne omgrepet «folkemål». Men kva seier aktive målfolk og målsamskipnader til tanken om å kjøpe seg fred mot å ofre det målgrunnlaget som ligg i vendinga norsk folkemål? Kva seier Noregs Mållag, Noregs Ungdomslag, Det Norske Samlaget, Kringkastingsringen, Studentmållaget t. d.? Og kva svarar Landslaget for språklig samling, som på programmet sitt har denne målsettinga: «å nå fram til ett skriftspråk i Norge ved å legge talemålet i bygd og by til grunn for ei gjensidig tilnærming mellom de to målformene?» Kva seier språknemnda sjøl?

Ei kunstig fredsslutning i dag måtte truleg bygge på den aktuelle språkstasjonen. Den er klår nok, om ein skal gå etter talstyrken. I dag får 330 000 barn si opplæring på bokmål, berre 88 000 på nynorsk. Sidan 1959 er det ein tilbakegang på 2,9 prosent for ny-norsken, frå 23,9 til 21 prosent. Inndraginga av små skolekrinsar med ny-norsk og samling i sentralskolar med bokmål held fram. Løysinga er truleg parallelklassar med «sidemålet», men det byd på både administrative, pedagogiske og psykologiske vanskar å gå den vegen.

Over til side 8

SPRÅKLIG SAMLING

Redaktør: Knut Kvigne, Nedre Kalbakkvei 2 D,
Oslo. Tlf. 25.19.74.

VARSEL

I en tale på Riksmålsforbundets landsmøte har Margrethe Øverland gjort opp med sammorskens: den har spilt ut sin rolle...

Det hører vi av og til, ja hyppigere i den seinere tid etter hvert som arbeidet i Språklig Samling tiltar. Underlig nok har vi heller aldri hatt så mange henvendelser fra riksmålsorganisasjoner om å delta i språkmøter som nettopp det siste året. Dessverre har vi ikke en så fast og pengesterk organisasjon at vi er i stand til å etterkomme alle ønskene. Men folka til det, og viljen, skorter det ikke på.

Skildnaden mellom oss ligger kanskje i det at vi i Språklig Samling ser på utviklinga med stor ro. Vi har så vanskelig for å skjonne hva som skulle endre retningen i utviklinga fra Henrik Wergelands dager og til nå.

Vi har to offisielle målføre, bokmål og nynorsk. Så har vi et riksmål også som det ser ut for har «funnet sitt leie.» En behøver bare gå bakover et par rettskrivinger for å finne det.

Vi har ikke noe sammorsk ennå. Det får vi først når bokmålet og nynorsk blir samla i ett. Og det strever vi med. Men ingen hos oss har «funnet noe leie» for en slik normal ennå. Vi leiter bare, og meiner at med ei slik dyrking kan vi skynde på ei utvikling som bur-

de vært moden for lenge sia.

Det har ofte sett ut som om de to offisielle målformene gjerne ville ha gått hver sin veg. Ja, det ser stadig vakk ut til det å dømme ut fra organisasjonsplanet.

Men det som hende da Ivar Aasen la fram sitt store arbeid, som førte til landsmålet, blei i språkhistoria til en mektig impuls for oppnorsking og samling i ett språk.

Alle er samde om at språkkloyving er upraktisk og at vi må bort i fra det. Vi har ikke flere språk i Norge, heldigvis. Alle kan lett forstå hverandre når viljen er til det. Men utgangspunktet var slik at vi var nøydd til å ha flere normaler for at ei naturlig oppnorsking skulle gi oss ett samla språk. Striden om det har ikke skadd noen før inntil det siste.

Men nå er vi kommet dit at utenlandsk påverknad er blitt så sterk at den er nedbrytende. Da må det være viktigere oppgaver å ta seg av enn å dyrke frem og nu og sprog, eller ta fram rettskrivinger slik de var for tiår tilbake.

Separatisme er slett ikke ukjent i noe språk. Mest finner vi det kanskje på sosialt grunnlag. Men den som trur at han hører til «dannede kredse» må ikke glemme at det å være dannet i den store striden norsk er oppe i andsynes utenlandsk påverknad, krever at en samler det en har for å kunne stå i mot trykket.

Leser en produktene fra annonsebyråene vil en fort bli klar over at vi har alt et pereforet «norsk» som er blitt etslags «normal» i «de kredse».

Og reklamen er minst halvparten av avisene...

Humoresk

Onkel Bastian er sterkt engasjert i språkstriden, han hater alt som smaker av a. «A er kjennemerket på bønder og andre underutvikla mennesker», sier han med vemannelse, «ingen dannede bruker a». Han er familiemann og liker å sitte heime om kvelden og lese. Men i den seinere tid har ikke dette gitt ham så mye glede, for han har oppdagat ikke så få norske forfattere bruker a-ord. Når han leser Braaten, Bojer og Fønhus, får han stadig små sjokk, for ikke å snakke om Andreas

Over til side ⑧

Språklig demokrati

Etter å ha lest «Ungdommen og språket — I» sitter jeg igjen i stor undring. Hvis jeg da ikke har funnet forklaringen...

Artikkelforfatteren erklærer seg enig med Waldemar Brøgger som sier at «alle språks ytre former er like gode, og når jeg skal velge mellom de mange formene vårt rike norske språk byr på, vil jeg velge det som er mest alminnelig i bygd og by. Ikke fordi det er noe særskilt gjevt og framifrå ved de ordene og formene flertallet bruker, men fordi det er demo-

Over til side ⑨

LANDSLAGET FOR SPRÅKLIK SAMLING

Formann: Rakel Sewerin, Stortinget, Oslo, tlf. 41.38.10

Sekretær: Olav Eriksen, Postboks 636. Tlf. 33.10.96

Kasserer: Ivar Hundvin, Postboks 636. Tlf. 41.77.00

MEDLEMMER!

**Glem ikke
postgiroblanketten**

Gaver i tida 17. februar— 8. Mai 1965.

H. Bergersen 10, Rolv Thesen 27, Anonym 22, Aase Bjerkholt 20, Sig. Kolltveit 20, Aase Løvland 25, Anders Skogen 25, Tarald Nomeland 20, T. Magnusdal 7, M. Sprauten 12, Walde-mar Brøgger 50, Arne E. Oldem 42, Per E. Vale 10, B. Øverås 7, Albert Raaen 12, Jakob Markussen 12, Nils Væding 12, Leif Egerdal 30.

Blad- og medlemspengar

Vi minner om blad- og medlemspengar. Blankett var lagt inn i forrige nummer. Er blanketten kommen bort, betal på vanlig innbetalingskort til giro-konto 1 63 78. Opplysning om pris annan stad i bladet.

Framsyn

Det må vere rett å fortelje dei mange trugne seljarane — og kjøparane — korleis det økonomiske utfallet er blitt. Vi har til nå fått inn kr. 12.071,65, og betalt ut kr. 13.114,90, dvs. at vi har eit underskott på kr. 1.043,25. Ennå manglar vi oppgjer frå eit par av seljarane, men det er lite trulig biletet vil endre seg særlig. Underskottet vil ventalig bli på noe under tusen kroner. Heftet var sær fint, både innhald og utstyr, det skaffa oss god omtale og viste at det er mange dugande folk som deler vårt syn, så denne prisen lyt vi betale med glede endå om økonomien ikkje er den beste.

Det var i verste krigsåra med matnød og alle slags sakn. Folk greip til så mangt og mye for å kunne leve. Der var noen som dyrka poteter i verandakasser, ja, til og med i blomsterpotter. Litt mat blei det jo av dette, men i grunnen verken heilt eller halvt. Viss det blei fortalt at der var matvarer i byen, var alle fram på for å sikre seg noe. Men jamt over hadde kjøpmennene lite og ingenting i hyllene. Det var så skralt som det kunne bli.

Tenk Dem om før De svarer.

stabel Sterk var avgjort rette mannen å sende, han gikk inn for alle oppdrag med liv og lyst. Og det gjorde han i dag og. Det gjorde kanskje litt at det var lenge sia han hadde smakt noen form for pålegg, og han kjente på lang avstand at dette var fine saker. Han troppa opp utafor kjøpmann Smart og bare snuste og snuste, som politifolk også skal.

Endelig syntes han at han hadde snust nok, og så gikk han til

Er dette bokmål eller nynorsk?

Hønsepostei

Bare kjøpmann Smart averterte med svære overskrifter i alle avisar at han hadde deilig pålegg i store mengder. Det var hønsepostei. Folk reagerte straks og strømte mot butikken for å komme først. Men der var andre som var vel så tidlig ute, og som sto ved døra og venta trufast. Kjøpmann Smart og kona hans var blide som lerker, og Smart ordna personlig køen. «Orden i rekken», skreik han, «alle får, Sara fikk da ho var nitti år». Alle lo godt av denne gamle vitsen, og alle venta å få korga full. Og korgene blei fulle, det er sant og visst, kjøpmann Smart skal ha ros for det.

Men prispolitiet begynte å undre seg over denne svære omsetninga, kunne det gå riktig for seg med all denne hønseposteien? Ingen hadde noe å utsette på kjøpmann Smart, han hadde alltid hatt godt ord på seg. Til slutt blei konstabel Sterk sendt bort for å undersøke forholdet. Kon-

aksjon. Med breie skuldrer steig han inn i forretninga. «De har hønsepostei på disken i dag, kjøpmann Smart», sa Sterk med sterk stemme. «Ja, herlig hønsepostei, ta denne skeia og smak», svarte Smart. Konstabel Sterk smakte både lenge og vel, jo, hønseposteien var god. «Har De laga dette utsøkte påleggget sjøl?». «Ja, det kan De stole på.» «Har De mye av det?». «Ja, men det går utrulig fort over disken.» «Det er naturlig, det», svarte politikonstabel Sterk, han tok skeia og forsynte seg av godt hjerte. «Men får De tak i så mye høns som De har bruk for?». «Ærlig talt, det hender vi tar med litt hestekjøtt.» «Er det mye hestekjøtt i denne posteien?», konstabel Sterk blei heilt bleik, hestekjøtt var det verste han visste. «Neida, blandinga består av 50 % høsekjøtt og 50 % hestekjøtt, altså ein hest og ei høne.»

M.

Utmerket Egerdal

„*Ut i naturen.....*“

Tidligere nestformann i Språklig Samling, skolestyrer Leif Egerdal, har nylig gitt ut ei innføring i naturlære for 3. og 4. klasse. Den er imidlertid ingen skolebok i snever forstand og kan like gjerne leses som ei alminnelig barnebok.

Både metodisk og språklig er Egerdals bok på sett og vis et pionerverk. I motsetning til de fleste forfattere av naturfagbøker for skolebruk, har han lagt vekt på samhørigheten og enheten i naturen. Han har derfor valgt å presentere stoffet som en sammenhengende fortelling i stedet for å dele det i nøkterne fag-avsnitt slik tradisjonen tilskier.

Liv og Tor opplever naturen på fjellgarden i fjordbygda sammen med bestefar som forklarer og svarer på spørsmål. Samtaleformen gjør stoffet lettles og lettattelig. Til hvert avsnitt er det knytt spørsmål som aktiviserer leseren og sikrer at oppmerksomheten rettes mot det vesentlige i framstillingen.

«*Ut i naturen*» skaper natur-

glede. Den er ei glad bok og ei vakker bok, både på grunn av framstillingens kvalitet og takket være Gudrun Wilhelmsens kongeniale illustrasjoner. Jeg trur den vil hevde seg i konkurransen om årets vakreste bøker.

Det burde være overflødig å legge til at Egerdal fører et meget radikalt språk. La oss vedgå at det har vært en del å utsette på det radikale «lærebokspråket». Disse innvendingene kan ikke gjøres gjeldende overfor Egerdals språkbruk. Tonen er her så ekte, og formene så fint avstemt til et harmonisk hele, at bare språket flere ganger hever fortellingen ut over det hverdagslige. Det trur jeg selv våre argeste motstandere vil måtte innrømme.

Nå er det opp til hver enkelt å avgjøre om boka skal bli solgt, slik at forlaget også for framtida tør la språkradikale forfattere få beholde sin rettskrivning. La «*Ut i naturen*» bli gaveboka til de yngste.

Kay Olav Winther.

Her skildrar han vår livsform, den velstanden Sambandsstatane har velsigna oss med ved hjelp av masseproduksjon, massedistribusjon og massekommunikasjon, og det engelske språkgodset vi får inn samtidig. Det er sant og rett, alt han skriver om dette. Men så stiller han spørsmålet: «Hva kan så salget og reklamens folk gjøre for å beskytte det norske sprog mot denne invasjonen av engelsk og amerikansk?»

Svaret hans er: ingenting. Reklamefolka er nøydde til å rette seg etter publikums smak, og det amerikanske er nå eingong på moten. Kværk viser at det må veldige summar til for å gjøre ei vare skikkelig kjent, og skal det lønne seg, må reklamen legge stor vekt på å slå an hos den store massen. Å prøve å gå mot strømmen vil være økonomisk sjølvord, slår han fast.

Så veit vi det. Reklamen skal få folk til å kjope og alt anna kjem i andre rekke. Om språket vårt blir broti ned og øydelagt, bryr ikkje Kværk & Co. seg noe særlig om; dei skal ikkje drive språkkultivering. «Vi Vil», organet for Norges Unge Venstre, kallar dette eit kultursvik, og skriver m. a. på leiarplass:

«Det må være innlysande at språkkultivering ikke bare kan være en sondagsoppgave for filologer, lingvister og skribenter i forskjellige utgaver. Dersom begrepet skal ha noen mening, må språkkultiveringa nettopp praktiseres av dem som benytter seg av skriftlig framstilling. Og salgs- og reklamefolk kan ikke unntas, på dette området har de sitt meget store ansvar. — —

At reklamefolk tydeligvis ikke er særlig innstilt på å ta del i det aktive kulturarbeid som språkkultivering er, må en ta som et alvorlig og på lang sikt faretruende tegn på at de med åpne øyne undergraver vår kultur.»

Etter å ha konstatert reklamens avmakt overfor utviklinga, held Kværk fram med å hevde sitt personlige syn: at invasjonen av anglo-amerikanske glosor i det heile ikkje er noen ulempe.

«For det første er engelsk vårt fagsprog», seier han, «akkurat som tysken i sin tid var håndverkerenes sprog og latinen fremdeles er legenes.» I yrkeslivet bruker han nesten bare engelsk; ein fjerdedel av korrespondansen og nesten like stor del av telefonsamtalene

Språk og reklame

Av LARS S. VIKØR

Gunnar Kværk er eit nytt namn i den norske språkdebatten. Han presenterte seg ved å tilrå engelsk innført i staden for nynorsk som «offisielt sidemål», som han kallar det. Og dette gjorde han i eit foredrag på årsmøtet i sjølvaste Norsk Språknemnd.

Ein skulle tru at dette var ein grov spøk, men det er nok ramme alvor. Ein forstår det likevel betre når ein hører at mannen er direktør for eit reklamebyrå. I dei krinsane har dei nemlig i

nokså lang tid tatt konsekvensen av det synet Kværk gav uttrykk for, og det er vel bare bra at dei seier klart ifrå om kor vi har dei.

Vi veit at det sia krigen har foregått ein voldsom invasjon av engelske ord i språket vårt, som i andre europeiske språk. Og reklamen har vori mellom dei sterkeste faktorane i denne utviklinga. Kværk gir sjølv overtydande døme på dette i ein kronikk han skreiv i Aftenposten kort tid etter foredraget.

Over til side 10

Over til konsolideringslina ?

Av Reinh. Høydal

Lektor Magne Aksnes drøfter dette i siste nr. av «Språklig Samling».

Det er klart at det ville vere ei stor vinning for dei som skal gi opplæring i norsk, det vere seg nynorsk eller bokmål, om ein kunne ha fastare grunn under føttene. Læreboknormalen? Den er eit stort og gledeleg framsteg, det er nok dei meir «fredsæle» i begge leiarar tolleg bra enige om. Men kva i den skal ein konsolidere? Stiller ein spørsmålet slik, blir det straks meir problematisk.

Norsk Språknemnd har i og med læreboknormalen gjort eit grunnleggande arbeid med å stake opp leia for språkutviklinga vidare framover, og har følgt godt opp det mandatet ho har fått. Men læreboknormalen er trass i alt bare eit steg i rett lei. Vi må nok lenger fram. Å læse t.d. nynorsken fast til læreboknormalen, vil føre til stagnasjon når det gjeld arbeidet for eit friare, ledigare språk, bygt på dialektar og nye ord- og uttaleformer i by- og bygdemåla våre.

Etter læreboknormalen kan verb i nynorsk ha enten *e* eller *a* eller såkalla kløyvd infinitiv. Lære- og lesebøker nyttar alle desse formene. Her bør ein så snart råd er kvitte seg med *a*-ending og med kløyvd infinitiv. Få som ikkje til dagleg er oppe i det, kan sette seg inn i for ein lette ein slik reform vil vere for nynorskopplæringa. Kunne ein da samtidig, som Aksnes nemner, få *-er* i presentens i alle verb av telle-klassen og høve til *-er* også i kasteklassen, ville ein vere komne enda eit steg lenger i den leia som etter det ein nå kan sjå har framtida for seg.

Ei konsolidering av nynorsken

etter læreboknormalen av i dag, vil som stillinga er nå, føre til ei konsolidering av *konservativt språkbruk*. Det vil ein lett kunne sjå dersom ein les den nynorske pressa, eller det som blir skrivi på nynorsk i bokmålsblad, jamt over. Vakkert og godt språk, det feiler ikkje. Men ikkje framtidsnorsk.

Det er for få ennå som nyttar dei framtidsformene som læreboknormalen legg opp til, enten det nå er avdi dei er for maklege til å ta arbeidet med det, eller det er av omsyn til tradisjon og dialekt på den staden dei bur, eller dei ikkje vil støyte eldre venner og norsklærarar. Grunnane kan vere legio. I mange høve kan hende bare den mest reinhekla bokstavtreldom. Som når norskpedagogar framleis skriv no for nå, sjølv for sjøl, me for vi, o.s.v.

Talar ein med desse som skriv slik nynorsk, så er dei enige i at det er for galt at vi ennå ikkje er komne lenger på vegen mot eitt språk. Samnorsk er løsenet! Men sjøl vil dei altså ikkje gjere noe for å jamne vegen. Dei får det ikkje til «å klinge», det «skurrar», det er enkelte ordformer dei ikkje kan godta, det «liknar for mykje på riksmål» å skrive t. d. *enkelte* og *mye!* Men desse orda lever kanskje i talemalet i deira eige miljø.

I fjor haust hadde underskrevne eit par artiklar i «Sunnmørsposten», Ålesund, under tittelen «Frimodige ytringar om mål-situasjonen». Der sa eg mellom anna:

«Dersom ein ville ha umaken med å gå gjennom læreboknormalen og ordlistene bygt på den, og plukke ut dei orda som stort sett kan skrivast likt på begge måla, og bruke dei konsekvent, ville ein alt vere på god veg til ei mål-

form dei fleste kunne godta uten større irritasjon. Ein trong ikkje vere særleg radikal heller, trong ikkje ta med det ein slett ikkje greidde å svelje».

Eg skreiv artiklane med tanke på eit ordskifte om spørsmålet, og sette visse ting såpass på spissen at «Frisprog» har funni ut at med mi innstilling kan eg like gjerne gå over til riksmål. Det er også ein måte å sjå det på. Men ingen reagerte på artiklane. Det kan vere avdi dei fleste er enige i dei synsmåtane eg hevda. Det kan og vere at spørsmålet er uaktuelt for dei fleste, eller at dei trur det ikkje nyttar. Eg er mest tilbøyelag til å meine at det siste er tilfelle. Og da er det fare på ferde.

Dersom ein da, som Rytter meiner, skal la nynorsken gå inn i «ein formell konsolideringsperiode» med det som til nå er vunni i og med læreboknormalen, så konsoliderer ein samtidig tankegangen ovafor: Stillstand, ikkje aktuell språkpolitikk, nyttelaust å nå fram i vår eller neste generasjon. — Og det har vi ikkje råd til. Spørsmålet er for viktig til det.

Roll-komplekset i Frisprog

I tre-fire måneder har nå Frisprog gnålt om Roll-saka, ofte med slike forvirra og sjølmotsiende argument at ein må tru saka har blitt et kompleks for dem. Andre var ferdige med saka den dagen Roll kapitulerte, Frisprog ikke. De ser ikke ut til å få fred i sinnet for denne saka.

Vi i Språklig Samling har ikke gjort større vesen av Roll-saka tidligere. Vi syntes slike fakter burde tas hand om av rette vedkommende og behandles i samsvar med norsk lov og rett, ferdig med det. Det eneste vi gjorde, var å sende ut ei pressemelding om vårt standpunkt, slik at ingen skulle være i tvil om det.

Men nå er det slik at dersom ei bestemt framstilling av ei sak blir gjen-tatt gong på gong — i dette tilfellet

Frisprogs drypp-drypp om Roll-saka, kan det hende somme mennesker blir forvirra og mister taket på den riktige sammenhengen. Vi finner det derfor nå nødvendig å resymere noen hovedpunkt av saka.

Det som gjorde tilfellet Roll til ei sak, var ikke hans noe usammenhengende utfall mot nynorsken, men det at han ville nekte å gi oppgaver for stil på nynorsk. Det er et klart brott på reglement og tilsettingsvilkår, i likskap med et kontraktbrott. Han omsetter altså Riksmåls forbundets agitasjon i handling. Han tar steget fullt ut og vil «gå gjennom lovene», som formannen i Riksmåls forbundet har uttrykt det. Dette vekker begeistring blant spissene i Riksmåls forbundet. Han kommer til Oslo og blir mottatt med ovasjoner av framstående riksmålsfolk. Her har de endelig funne en mann som er villig til å gå i bresjen for dem, en som tør gjøre det de har prata om, en Daniel, en riksmålets Brand. Han blir mottatt i audiens i Grotten, han er hedersgjest på Riksmåls forbundets kontor, han blir overøst med ros av J. B. Hjort i et foredrag denne holder i Oslo Riksmålsforening. Han holder foredrag i Studentersamfunnet, og alle som betyr noe i Riksmåls forbundet, møter opp og støtter han.

Roll hevder at saka er ei samvettssak for han og at han aldri vil gi seg. Blir han avsatt, meiner han å kunne tjene til levebrødet som reisesekretær for Riksmåls forbundet. To jurister, framstående medlemmer av Riksmåls forbundet, blir han juridiske rådgivere. Imens blir riksmålskarusellen kjørt alt det maskineriet kan tåle.

Men så begynner det å knirke i maskineriet. Gymnasiastene er ikke særlig villige til å drive underskriftkampanje. Og hva verre er: En stor part av riksmålsfylkinga får betenkigheter. De synes ikke det går an at en advokat står opp og roser en lovbyter for lovbrottet. I Aftenposten er en riksmålmann ute og hevder på sirlig riksmål at dette er å gå for vidt. Dersom lektor Roll og ekstremistene får framgang, sier han, vil dette gi en presedens som vil være en trusel mot enhver ordna samfunnsform.

Sia husker vel alle hvordan det gikk. Vogt-komiteen trua med å gå i opploysing, og da gav Roll seg pladask,

Over til side 10

Nedre Hallingdal Meieri

Telefon 73 – Nesbyen

NESBYEN AUTO

Inneh. E. J. Nässelqvist

Telefon 62

BENSIN - OLJE - REPARASJONER - REKVISITA

Besök HALLINGKROA

Kafeteria — Grill-Kiosk

NESBYEN

KAST IKKE BRUKTE FRIMERKER

— men klipp dem av brev og brevkort. Når De har et passende kvantum, send det hele i brev eller postpakke til

TUBFRIM, Nesbyen.

— Nasjonalforeningens institusjon som tar imot og omsetter brukte frimerker til inntekt for helsearbeidet i Norge.

Bestill en samlepose.

TUBFRIM

SIGNAL — Over fra side ②

Språkfred på grunnlag

av talstyrken i dag ville gje bokmålet ein avgjort siger i eit målkøyvt land. Ein kan vise til at nynorsken har ein litterær og organisasjonsbygd styrke som til dels veg opp den talstyrken bokmålet har. Men så har bokmålet eit overtag som skriftleg og munnleg forretningsspråk, som vitskapsspråk, pressespråk o. a., og alt dette skaper ein ekstra vanske for nynorsken, som har sitt vokstergrunnlag i daglegtalen i bygd og by.

Her ligg ei viktig oppgåve og ventar. Utan å misse sitt grunnlag i folkemålet må målfolk og mållag sette større kraft i sjølvé måldyrkingsarbeidet. Det gjeld å bruke nynorsken, konsekvent og rett.

A dyrke nynorsken i skrift og tale til et naturleg og nyanserikt uttrykk for tanke og stemning, det vil for oss vanlege menneske seie å nytte norske

ARBEIDET MED Å DÝRKE det norske målgrunnlaget til eit samnorsk «riksspråk» er ei oppgåve for oss alle, både privatfolk, institusjoner og organisasjoner. Denne måldyrkinga kan nok irritera mange, ja skape motstand og strid i eit samfunn der alt og alle er innstilt på fred og velferd. Det er difor lett å forstå at det melder seg både fredstilbod og fredsmeklarar. Men frå både samnorsk og nynorsk side må ein avvise tilbod om fred mot å ofre den norske målrunnen. Det ville vera å kjøpe seg fred til overpris.

Difor er det nye signalet eit varsel om fare og ny strid.

ord og norsk setningsbygning så langt vi maktar det. Det er ikkje eit høgnorsk mønstermål vi treng, men eit moderne og stilreint daglegsspråk. Det same gjeld samnorsken, anten ein bygger på nynorsk eller bokmål. Det første kravet til framtidsmålet samnorsk må vera at det bygger på norsk målgrunn i ordval og setningsbygning. Samnorsk er ikkje unorsk, og dei som seier seg å nytte «radikale» former i bøker, presse og ikkje minst i radio og fjernsyn, må akte seg vel for å rote i hop eit stillaust blandingsmål som får kritiske tilhøyrarar og lesarar til å reise seg i protest.

(1. artikkelen av Fostervoll sto i nr. 1/65).

HUMORESK — Over fra side ③

Markusson, Magnhild Haalke og Kåre Holt, da er det så han hopper i stolen, for det er a og a og etter a, det er ikke til å holde ut. Hvor skal et dannet menneske gjøre av seg i dette formørkede land, roper han i fortvilelse.

Heime er de begynt å frykte det verste og rydder til side alt som kan hisse ham opp. Magasinkomfyren «Grepa» er for lengst kasta ut, ordet sofa tør de aldri nevne, og nå går de med alvorlige planer om å be kjøpmannen over gata være så snill å fjerne vindusrekklamen for skurepulveret «Ata». Tante Amanda, som er verdens snilleste menneske, er nekta adgang, og han omtaler henne bare som «ho med det uanständige navnet», eller som tante «Hmh». Kommer ho på besøk, må de først forvisse seg om at onkel er gått ut, før de slepper henne inn. Og kommer han heim før tida, må ho åle seg ut av vinduet og klatre som en brannmann nedover verandaen.

Hver høst er onkel en tur i hovedstaden. Da tilbringer han det meste av tida på Theaterkafeen. «Det er der åndseliten i landet er

samla», sier han, «der er ingen simple a-mennesker». Han er nesten på nikk med et par mennesker som han er aldeles sikker på er kunstnere, for de bruker alpue både ute og inne, og onkel føler seg som en betydningsfull herre.

Men forleden hadde han litt av en opplevelse. Han oppdaga gatenavnet på hjørnet over Theaterkafeen. Han trudde først han så syner og snudde seg vekk. Men da han kikka opp igjen, sto det der i all sin gru: «Stortingsgata». Han visste ikke hva han skulle gjøre, han så for seg Munchs «Skriket», og ville skrike, men han forsto at det ville ikke hjelpe, for gatelarmen ville overdøve ham. Så tenkte han å sørderive sine klær som keiser Augustus gjorde da han tapte et slag. Men da ville han bli arrestert, og det hadde han ikke lyst til. Dessuten kunne det godt være at politiet var a-folk, og da sleppte de ham vel aldri ut igjen. Der kom en eldre, pen herre spaserende. «Unnskyld, De skulle vel ikke kunne si meg hva der står på skiltet deroppe», spurte onkel med bevende stemme. «Der står Stortingsgata». «Er De sikker på at der ikke står Stortingsgaten?» «Nei langtifra, her i byen sier og skriver vi Stortingsgata, her er ingen språksnobber». Onkel kjente sveitten bryte fram over heile kroppen, han sprang nedover gata så fort han kunne, han måtte se andre gateskilt. Der leste han, nei, nei, jo — «Universitetsgata». Han trudde han skulle bli gal. Universitetet, landets høgste læreanstalt, akademikernes tempel, og så det simpleste av alt — gata. Han følte det som han ville kvelles. Han vakla nedover til Vestbanen og tok toget heim. Han set-

ter aldri mer sine bein i hovedstaden.

Der gikk lang tid før onkel kom til krefter etter den turen. Men forleden kom han heim i perlehumør, og det hender sannelig ikke tidt i disse forferdelige a-tider. Han hadde truffet noen andre a-hatere, og nå hadde de stifta ei forening til bekjempelse av a. De hadde alt vedtatt lovene, og første paragraf hadde onkel æra av, men så var den også klar og grei: «A må ikkeståles». Paragraf 2: «Alle må ofre noe for den gode sak». Formannen hadde gått i spissen og hadde ofra yndlingsuttrykket sitt «Aha». Fra nå av sier han «enhen», og det skal bli foreningas kjenningsmelodi. Når medlemmene ler, åpner de ikke munnen og gaper det simple «haha» utover, de ler dannet med «hoho»- og «hihi»-lyder. «Alle a-er skal vekk», sa onkel ved middagsbordet, «og det fort også». «Får vi ikke lov til å si «jada» heller da?», spurte Vesla forsiktig. «Vi må ha styremøte om det», sa onkel og stappa munnen full av mat.

Folk ler av onkel, men han føler seg som en martyr for den gode sak, han har ansvaret for nasjonen. Men for noen veker sia hendte der ham noe underlig. Han blei forkjølt for første gang på mange år. Det brann og svide i halsen, og han visste ikke anna råd enn å stikke innom til sin gamle venn doktoren. Det er en hyggelig, kar, han slo onkel på skuldra og sa: «Vi får se litt på halsen da, si A» Onkel stirra som en gal på sin gamle venn, så kom der et redselsbrøl fra djupet av hans forpinte sjel. Han styrtta på dør og kom seg heim. Nå ligger han til sengs og drikker «Naffen», og spekulerer på om han

skal utvandre, her blir ikke til å holde ut. Han har tenkt på Amerika, Afrika, Asia, Australia, men overalt er det a-land, så nå veit han ikke si arme råd.

Da hendte der ham noe igjen. Naboen kom innom og var så sorgelig nedfor. Han hadde vært så svineuheldig å sette gebisset i vrangstrupen av redsel, da han skulle avlegge førerprøven forleden. Onkel lå ei stund og hørte på naboens syte og jamre, men så kunne han ikke greie det lenger. Han satte i et latterbrøl så en kunne høre ham over heile byen. «Hahaha», lo han så senga rista. «Ikke le så simpelt», sa naboen, som er ivrig medlem av «Foreninga mot a-en». «Hahaha», lo onkel, «jeg trur jeg ler meg i hjel». Så lo han i tre dager, og nå er han helt normal igjen. Og nå elsker han a-en over alt i verden. «Det var den som bærga livet mitt», betrur han alle mennesker som kommer innom. Og nå leser han bøker som aldri før og fryder seg over alle a-ene. Og tante Amanda kan komme så tidt ho vil, onkel møter henne i trappa og fører henne i triumf opp i høgsetet. «Du har det deiligste navn i verden, du skulle bare ha hatt noen a-er til», sier han og så ler han så han er mest fra seg når han tenker på alt det dåpelige han var med på for å ta livet av den deilige lille a-en. T. M.

DEMOKRATI — Over fra side 3
kratisk og praktisk — og fordi det er rettferdig og riktig at et folks skriftspråk bygger på flertallets talespråk.»

Vel, det er en ærlig sak å gå inn for et slikt syn. Men hvorfor da ikke gjøre det? I artikkelen til Landslaget for Språklig Samling

forekommer det nemlig en hel rekke ord som flertallet her i landet ikke bruker. Eller vil man kanskje påstå at de fleste i Norge sier med omsyn til, ulikskap, peike, skilnaden, tilhøve, meir, opphavlig? Jeg er nokså sikker på at i de fleste fjøs og verksteder her til lands bruker de ikke disse formene. At *gata*, *sola*, *kløfta*, *landa*, *kasta* er former flertallet bruker, er selvfølgelig riktig. Men prøv ikke å innbille oss at ord og former som et lite mindretall bruker, er felleserie for storparten av folket.

Jeg får alltid det inntrykk når jeg leser noe som kommer fra Landslaget for Språklig Samling at organisasjonen består av realpolitikere som prøver å redde det som reddes kan av nynorsken. Hvorfor skulle det ellers være så om å gjøre å få fram et avgjort mindretallsord som opphavlig hvis opprinnelig er like godt? T. H.

NOREG — NORGE

Over fra side 1

der er tradisjon og kontinuitet i det.» «Der er ikke noe til hinder for at du kan bruke begge namna, både Norge og Noreg. Ein må ikkje glømme at Norge har vore brukt i meir enn 600 år her i landet, så det har og god odelsrett. Og ein kjem ikkje forbi at storparten av folket vårt seier Norge. Og gode nynorskfolk som professor Skard og forfattarinna Marie Takvam bruker Norge.» «Det visste eg ikke, men eg er redd dei kjem til å møte motstand frå dei konservative nynorskfolka.» «Det kan godt hende, men den striden må vi igjennom, og jo før, jo betre.» «Korleis vil du legge arbeidet med dette an da?» «Eg vil prøve å få Språklig Samling til å sende ei henvilling til Noregs Mållag, Norsk språknemnd og Stortinget. Det må nok eit lovvedtak til for å få folkemålsforma NORGE godkjent på nynorsk.» «Eg forstår nå at du har rett i dette, eg vil ønske deg lykke til med arbeidet.» «Takk skal du ha».

REKLAME — Over frå side 5

hans foregår på engelsk. Engelsk held på å bli hans andre morsmål. Og så skriver han:

«Jeg reagerer derfor ikke norsk og isolasjonistisk når jeg møter engelsk kjøpmannens hyller eller på mine barns grammofonplater. Tvertimot, jeg hilser det velkommen som en enestående mulighet for kommunikasjon over de gamle landegrenser. Stod det til meg, ble engelsk fra imorgen av offisielt samedål istedenfor nynorsk. Ikke fordi jeg er noen utpreget motstander av nynorsk, men fordi jeg personlig ikke synes vi har råd til å bruke tid og krefter på en provinsiell holmgang, tid og krefter som kunne brukes til å åpne våre egne grenser mot verden istedenfor å vøle på morkne skigarder.»

Dersom denne holdninga er representativ for reklamefolk — noe Kværk forsikrar slett ikkje behøver å vere tilfelle — da er det all grunn til å vere på vakt. Eg er også internasjonalist; eg står i En Verden og går med det inn for tanken om ei verdsregjering. Likevel vonar eg det er få som vil «åpne våre grenser mot verden» på Kværks måte, ved å kaste overbord språket vårt og dermed kulturen vår. Personlig trur eg at det Kværk og åndsfrendane hans kallar internasjonalisme, heller bør karakteriseras på ein annen måte: som ei verdsomspennande einsretting.

I slutten av kronikken sin trøster Kværk oss med at stoda i grunnen ikkje er så ille: dei engelske orda vil slett ikkje trenge ut norske; dei betyr bare ekstra nyansar i språket. Ein lyt nesten smile av slik naiv optimisme, men det er ikkje noe å smile av. Det er svært alvorlig at ein av våre fremste reklame-ekspertar er så fullstendig blind for konsekvensane av den verksomma han driver med.

For ein som har ei aldri så lita evne til å sjå realitetane i vår situasjon, er det heilt klart at å følgje opp Gunnar Kværks syn på språket vårt, er det ...me som å øydelegge det medvite og systematisk. For oss samnorskfolk er dette berrsynt, likeins for nynorskfolka, til og med for dei riksmålsfolk som ikkje er så forstokka at dei heller vil ha språket vårt sundsprengt av angloismar enn å sleppe inn noe som kan minne om norsk folkmål. Det sørgelege er at desse siste tydeligvis er i fleirtal i riksmålsfylkinga. I alle fall

har, så vidt eg veit, ingen tatt til orde mot Kværk frå den kanten. Faktum er jo at angloismane representerer ein like sterkt trugsel mot «riksmålet» som mot nynorsk og samnorsk, men J. B. Hjort & Co. ser tydeligvis oppnorskning som det verste av alt; kan ein bare unngå det, er det det samme korleis det går med «sproget». Og da så.

ROLL-KOMPLEKSET

Over frå side 7

trass i alt pratet om samvettet, Luther i Worms osv. Hvor vidt han ved dette høvet handla på eige initiativ eller etter råd frå sine advokater, slik han tidligere sa han ville gjøre, veit vi ingen ting om. Men etter vår oppfatning handla han slik at han skadde seg sjøl storlig, for maken til samvettsrundkast har vel folk aldri sett. Men rundkastet berga Vogt-komiteen.

Men ei utgreiing om Roll-saka ville ikke være riktig uten vi også tar med et kapitel om Riksmålsfolkets holdning. Den blei synlig alt i Frisprog 31/10-64, der det heiter at Riksmålsforbundet er «en organisasjon, som riktignok ikke har støttet lektor Roll i hans angivelige lovbrudd, men heller ikke tatt avstand fra ham». — Og det samtidig med at koryfeene i samme forbundet bærer han på gullstol!

Vi burde kanskje på god, gammal journalistmaner spelle underfundig og late som vi ikke skjønte grunnen til disse verbale krumspringa, denne mildt sagt vasne holdninga, dette veritable vassauet som her for første gang dukker opp i Frisprogs spalter og har hatt fast tilhold der i hvert eneste nummer. Men ærlig talt, vi gir ikke. Tegninga er bare så altfor klar. Riksmålsfolket skulle støtte Roll så godt de kunne i hans kamp mot myndighetene, men Riksmålsforbundet, som organisasjon, skulle ligge og kvile på årene. Dersom Roll vann, skulle de ro framtil og hale seieren om bord. Tapte han, skulle de ro vekk.

Saka har vide og uhyggelige perspektiver, som peiker langt ut over språkkampen. Vi kan stutt si det slik at en seier for Roll ville bety tilslidesetting av Stortinget til fordel for utenomparlamentariske pressgrupper. Og det er alvorlig. Fascismens oppmarsj i Europa, og tem års naziokkupasjon av vårt eige land burde ha lært oss hvor alvorlig det er. Ikke minst burde J. B.

Hjort ha lært det. Alle påbud som skal ha lovs kraft for borgerne i landet, også påbud om opplæringa i skolen, må utgå frå Stortinget, må stå under demokratisk kontroll. Ethvert brott på denne ordninga er ei tilnærming til diktaturet.

Etter nederlaget har Frisprog heile tida iherdig prøvd å ro seg vekk frå åstaden. Påstandene og påfunna er etter hvert blitt så merkverdige at det er grunn til å tro at det går heilt i surr for dem. Siste surrete påfunn finner vi i nr. 1/65, der det blir forkjent med stor overskrift at «Professor Lydersen tar sine kolleger i vennlig forhør». Hvem som har gitt professoren mandat til å forhøre andre folk enn elevene sine, står det ingen ting om. Kanskje har han gått over i politiet, hva veit vi. På side to i samme nummer forsøker bladet å framstille det som om Undervisningsrådet i si nye rettleiing om norskundervisningen har gitt Roll medhold. Det er ikke bare surrete, det er usant. Når de går så vidt at de påstår at Roll, denne mannen som de har gjort slik stas av, er samnorskmann, kan vi bare uttrykke et fromt ønske om at forsynet måtte skaffe oss motstandere som vi kan ha respekt for.

S.

Dr. Stian W. Erichsen

Spesialitet

HUDSYKDOMMER

Arendal

Tlf. 21297

HYTTEEIERE — HOTELLEEIERE

Vi har møbler for ethvert behov.

Madrasser:

P A R A D I S
P O R O L O N

Køyesenger — Bord — Stoler
Alt i moderne Salonger —
Spisestuer — Soveværelser

Kom innom og se utvalget.

A. H. EIDAL

Nesbyen - Telefon 43

Geilo Handelslag

MAGASINET PÅ HØG-FJELLET

Telefon 157

Kontakt oss — vårt allsidige utvalg er Dem til hjelp

KOLONIAL - ISENKRAM - GLASS OG STENTØY

BYGNINGSARTIKLER - MALING

Manufaktur - Skotøy - Sport - Souvenir - Apotekervarer.

Kjøttavdeling - Bakeri - Pølsemakeri

Matlaus er verre enn pengelaus, heter det

Derfor er det godt å ha noen spekepølser på bua eller stabburet.

Jeg sender Dem mot oppkav prima heimelaga spekepølse
til kr. 14 pr. kg.

Fraktfritt ved bestilling på minst 5 kg.

Mitt motto er: En gang kunde, alltid kunde!

Pølsemaker **Herbrand Larsen**, Nesbyen

Telefon nr. 76.

Bladet SPRÅKLIG SAMLING koster 3 kroner for året (4 nummer):
Medlemskontingenenten er 5 kroner for året (men kr. 2,50 for dem
som ikke har eiga inntekt). Vil en både ha avis og være medlem,
koster det til sammen 8 kroner for året (kr. 5,50 for dem som
ikke har eiga inntekt).

Alle må betale beinveges til landslaget, postgirokonto 1 63 78.

I. SØRFLATENS

MOTEFORRETNING,

Nesbyen

Telefon 9

VELKOMMEN TIL

HAUGEN HOTEL, GEILO

Heimekoselig miljø. God mat.

Rimelige priser.

Når De kommer til Geilo,
stikk innom

A. E. TUFTE A/S

Snarkjøp i kolonial-, bok-
og papirhandel.

Telefon 19

Fotograf O. Skredegård

FOTOGRAFISK ATELIER

AMATØRAVDELING

RAMMEFORRETNING

GOL - Tlf. 95

Godt utvalg i fotoartikler

BEDRE BARDØLA

Høyfjellshotel Geilo 184

Uansett språkform er De hjertelig
velkommen til Bardøla. Vertskap

ELSA & EGIL WALHOVD

ELEKTROSERVICE

EDV. HAVSGÅRD

ALT I ELEKTRISK

Geilo telefon 190

SAMME SKRIVEMÅTE AV SAMME ORD

Bruk av fremmendord i samnorsk

I siste nummer av «Språklig Samling» tar direktør Rolf E. Stenersen fatt i en artikkel av underskrevne og uttaler sin misnøye med bruken av visse fremmendord der. Istedentfor perioden vil han ha *tid*, og for konsolidering foreslår han *einsretting*. I det heile vil Stenersen helst unngå bruk av fremmendord, eller i det minste «smelte dem ned» så de får nordisk rytmme.

Prinsipielt kan vi vel være enige om at vi bør nytte korte og greie heimlige ord så langt råder. På den andre siden må vi nå være ferdige med den overdrevne purismen som har gjort seg så sterkt gjeldende i nynorsk. Samnorsk bør være åpent for alle ord og uttrykk som kan berike norsk mål, enten de nå kommer fra nynorsk, bokmål, svensk, dansk, tysk, latin, engelsk eller andre språk. En annen ting er det at vi oftere enn tilfellet har vært burde kunne bli enige om en skrivemåte av de enkelte ord som er meir i samsvar med norsk skrifttradisjon og norsk uttale. Særlig gjelder dette ord som kommer fra engelsk.

Derimot er det vel sjeldent det lar seg gjøre å «smelte ned» fremmendord, slik Stenersen antyder.

Riktignok kjenner vi døme på ord som med fordel har mista ei stavning, t. d. *signalere*, elektrisere, *aktivere*. Fra gammalt har vi *bil* for automobil, og i den seinere tid har vi fått *lok* for lokomotiv. Snart blir vel kanskje *komp* godtatt for akkompagnement. Og når en får inn *plast* for plastic, er det jo opplagt ei språklig vinning. Men særlig langt kan en nok ikke komme på den vegen. Kan Stenersen komme med noen nye framlegg til forkortinger, er vi takknemlige for det. Det kunne kanskje være en tanke å åpne ei særskilt spalte for slike framlegg, der hver som helst kunne bidra.

Når det gjelder de to aktuelle eksempla, periode og konsolidering, så har det førstnemnde gått så sterkt inn i norsk målbruk at det knapt kjennes som noe fremmendord lenger. Men vi skal være enige om at *tid* eller *tidfolk* ville vært bedre i dette tilfellet. — Konsolidering lar seg vel ikke erstatte med *einsretting*? Da ville vel *grunnfesting* være bedre. Eller *stabilisering*. Men det sistnemnde er jo like langt og tungvint som ordet det skulle erstatte... Det er ikke lett å greie seg uten fremmendord når en skal skrive om teoretiske emner.

Magne Aksnes.

VELKOMMEN
til vår nyåpnede spesialforretning
for elektrisk, radio og TV. Den
nye forretningen er opprettet som
et ledd i våre bestrebeler for en-
da bedre kundeservice også når
det gjelder elektriske artikler.
Ta Dem tid til et besøk hos oss.

**Nesbyen Samvirkeleg
Elektro-Senteret,**

Nesbyen.
Tlf. 280

Hallingdals Bokhandel

★ Inneh. Gunnar Thorberg ★
Telefon nr. 6 — NESBYEN

Bok- og Papirhandel
Skolemateriell — Trykksaker

URMAKER

S. DALEVOLD

Telefon 98 NESBYEN

* UR OG OPTIKK
* FAGMESSIG ARBEID

HYTTER — GARASJER

Reisverk og utv. panel til hytter leveres
monert på Deres tomt.

Tregarasjer - rekker og enkle - og STABIL
vippeporter leveres.

Ring 533690 Oslo, og be om brosjyrer.

PAUL DAHLØ — HASLUM

NESBYEN FRYSERI

INGV. LIVGARD
Telefon 95

GODT TILBUD

Dunteppe, kanalsydd, 140 × 200.
Hodepute, 50 × 70, og putevar.
Blomstret dynetrekk og kvitt laken.

Alt dette for kun kr. 118.—
Garantert gode varer
med full returret.
Send Deres bestilling til
J. SYVERTSEN, NESBYEN St.